

ASIA Julkisuuslain menettelysäännöksiä ja määräaikoja on noudatettava

KANTELOT

Kantelija on kirjoituksissaan 14.5.2019 ja 8.7.2019 sekä lisäkirjoituksissaan oikeuskanslerille arvostellut kunnan menettelyä kunnalle muun muassa 5.4.2019 ja 29.6.2019 tekemiensä asiakirjapyyntöjen käsittelyssä. Pyynnöt ovat koskeneet asiakirjoja, [Kohta poistettu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan perusteella].

Kantelija kirjoittaa, että kunta ei ole noudattanut viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) mukaisia menettelysäännöksiä ja määräaikoja. Hänelle on muun muassa 8.7.2019 sähköpostitse ilmoitettu, että kunnanviraston kesäajan kiinnipidon vuoksi 29.6.2019 hänen tekemänsä asiakirjapyyntö tullaan käsittelemään aikaisintaan elokuussa 2019.

Kantelija pyytää oikeuskansleria tutkimaan, onko kunta menetellyt lainvastaisesti ylittäessään asiakirjapyyntöön vastaamiselle julkisuuslaissa säädetyn enimmäisajan ja laiminlyönyt järjestää toimintansa siten, että ”lakeja pystyttäisiin kunnassa noudattamaan ympäri vuoden”.

SELVITYS

Kunta on 16.8.2019 ja 29.8.2019 antamissaan selvityksissä todennut, että kantelijan 5.4.2019 tekemä tietopyyntö on kunnan kirjaamosta välitetty kunnan sosiaali- ja terveysjohtajalle ja tämän jälkeen asiaa on selvitetty sekä kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen että kunnan päätearhistossa olevista asiakirjoista. Asiakirjat on tarkastettu kahteen kertaan tietopyynnön käsittelyn yhteydessä. Selvityksessä todetaan, että valitettavasti kunnassa ei ole riittävää resurssia työtä vaativien tietopyyntöjen käsittelyyn ja kunnan vastaus on tämän johdosta viivästynyt. Kunnanviraston kesäaikainen kiinnipito on kunnassa monivuotinen menettely. Kiinnipidosta on ilmoitettu sekä kunnan verkkosivuilla että kuulutuksella kunnassa ilmestyvässä paikallislehdessä. Viipymisestä on ilmoitettu kantelijalle myös sähköpostilla, jonka mukaan hänen tieto-/asiakirjapyyntöään voitaisiin käsitellä vasta elokuussa kunnanviraston kiinnipidon johdosta.

Selvitysten mukaan kunnanviraston kiinnipito on kunnassa välttämätön henkilöstön vähäisen määrän vuoksi. Päällekkäisiä tehtävänkuvia ei kunnassa ole. Kiireelliset asiat pyritään kuitenkin

kin myös poissaolojen aikana hoitamaan sen hetkisen henkilöstön tilanteesta riippuen. Kiinnipidon aikana kunnanvirastolla on henkilökuntaa töissä päivystysluonteisesti.

Selvitysten mukaan kantelijalle on hänen 29.6.2019 tekemiinsä asiakirjapyyntöihin annettu viranomaisen eli kunnanhallituksen päätökset 12.8.2019.

MERKINTÄ

Kantelijan kantelua käsiteltäessä esillä ovat olleet myös hänen kunnasta tekemiinsä kanteluihin antamiensa aikaisempien ratkaisujen OKV/339/1/2019, OKV/558/1/2019 ja OKV/723/1/2019 asiakirjat.

RATKAISU

Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomaisen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Saman pykälän 3 momentin 3 kohdassa on säädetty, että jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan asiakirjapyyntö on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Käytettävissäni olleiden asiakirjojen mukaan kunnan viranhaltija on 1.8.2019 kieltäytynyt antamasta kantelijan 29.6.2019 pyytämistä tiedoista ja on samalla julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti tiedustellut, haluaako kantelija saattaa asian viranomaisen eli kunnanhallituksen ratkaistavaksi. Kunnanhallitus on 12.8.2019 tekemällään päätöksellä pysyttänyt viranhaltijan päätöksen, koska kunnalla ei ole kantelijan pyytämistä asiakirjoja, kuten hänelle oli useasti aikaisemmin ilmoitettu hänen jo aikaisemmin pyydettyä pääosin samoja asiakirjoja. Kunnasta sähköpostitse 20.9.2019 saadun ilmoituksen mukaan kyseiset kunnanhallituksen pöytäkirjan otteet on postitettu kantelijalle 23.8.2019.

Kunnalta saaduista selvityksistä on käynyt ilmi, että kantelijan tietopyyntöjä käsiteltäessä kunnassa on ollut epätietoisuutta siitä, mitä asiakirjoja hänen pyyntönsä ovat tarkoittaneet. Selvityksen mukaan asiakirjojen etsintöihin on myös käytetty runsaasti aikaa. Kantelijan useat asiakirjapyyntöt ovat koskeneet samoja asiakirjoja. Kun pyydettyjä asiakirjoja ei ole etsinnöistä huolimatta löytynyt, kunnasta on useasti ilmoitettu kantelijalle sähköpostitse, että kunnan hallussa ei ole hänen pyytämäänsä asiakirjoja ja ohjattu hänet kääntymään sen kunnan puoleen, johon asiakirjat on henkilön muuton yhteydessä siirretty kunnasta. Kunnassa on katsottu, että kyseisen ilmoituksen antaminen sähköpostitse asiakkaalle on päätöstä asiakasystävällisempi tapa.

Totean laillisuusvalvonnallisessa oikeuskäytännössä vakiintuneesti katsotun, että viranomaisen tulee tehdä valituskelpoinen päätös myös siinä tapauksessa, että pyydettyjä asiakirjoja ei luovuteta siitä syystä, että viranomaisella ei niitä ole. Kantelijan asiakirjapyyntöjä käsitelleen viran-

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

haltijan olisi siten sähköpostivastausten asemesta tullut jo 5.4.2019 tehdyn asiakirjapyyntöön suhteen menetellä julkisuuslain 14 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaisesti. Toisin sanoen viranhaltijan olisi tullut tiedustella asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi.

Käytettävissäni olevien tietojen mukaan kunnasta on vastattu kantelijan 29.6.2019 tekemään tieto-/asiakirjapyyntöön 31 päivän kuluessa eli laista ilmenevän kuukauden määräajan hivenen ylittäen. Kunnanviraston kesäaikainen kiinnipito ei siten ole merkittävästi vaikuttanut tämän asiakirjapyyntöön vastausaikaan.

Kantelijan 5.4.2019 tekemään asiakirjapyyntöön ei ole vastattu julkisuuslain mukaisessa ajassa.

Julkisuuslain menettelysäännökset, lain 14 §:n 4 momentin ilmaisema aikasäännös mukaan lukien, ovat velvoittavia, eikä niiden noudattamisesta voida poiketa.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Kiinnitän kunnan huomiota velvollisuuteen noudattaa julkisuuslaista ilmeneviä menettelysäännöksiä ja määräaikoja.

Kantelut eivät anna aihetta muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Outi Kauppila

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
